ANUL V. ARAD, Vineri 24 Iulie v. (6 August n) 1915. Nr. 160.

ABONAMENTUL:
Pe un an . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.— „
Pe 3 luni . . . 7.— „
Pe o lună . . 2.40 „
Pentru România şi străinătate:
Pe un an . . 40.— franci.
Telefon
pentru oraş şi interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACŢIA
şi ADMINISTRAŢIA
Strada Zrinyi Nr.1/a

INSERŢIUNILE
se primesc la administraţie.

Mulţumite publice şi Loc deschis costă şirul 20 fil.
Manuscriptele nu se înapoiază.

Făgăduinţe ţariste.

Arad, 5 August.

Glasul formidabil al populaţiei pestriţe din imperiul moscovit, sute de ani, s'a lovit zadarnic de uşile încuiate, de drugii de fier dela ferestrele cluburilor marilor duci. Murmurul ameninţător, suferinţele robilor din uriaşa ţară a lui Rurik, n'au putut pătrunde prin zidurile groase dela Tsarskoje-Selo, ori de aiurea, până în camerile de lucru ale marilor tirani dispăruţi, ori până la masa de scris a lui Nicolae Romanov, care în aceste zile se uscă de îngrijorări, în uriaşul său castel dela Neva.

Veacuri dearândul, poporul rus a fost măcelărit în răsboaie după răsboaie, mânat nebuneşte la moarte de stăpânii lui, de urmaşii nedemni ai boerului Romanov. Şi după atâtea înjosiri şi dezastre, după scurte vremuri de avânt, sub câţiva domnitori înţelepţi, Rusia favorizată de împrejurări a crescut uriaşe.

Năpastele ce au venit asupra ei n'au corectat însă aproape nimic din sistemul criminal de conducere, ce se bucură de o extinsă practică acolo. După răsboiul din Mandjuria şi după revoluţia ultimă, s'au făcut ceva îndreptări, ce e drept, doar în armată cele vre-o 20 miliarde ale Franţei, au făcut mari isprăvi, luându-se în considerare starea în care a aflat-o răsboiul cu Japonia.

A trebuit să vină *în sfârşit* acest răsboiu îngrozitor, a trebuit să curgă fluvii de sânge, a trebuit să se înalţe munţi de cadavre, de cenuşe, de ruine, la graniţe, a trebuit să se frământe pământul cu sânge, în urma armatelor ruseşti, pentru a se vorbi în sfârşit în Dumă şi de nenorocitul popor rusesc, de bieţii Poloni, cărora li se dă autonomie abia acum, când aproape în întregime sunt scăpaţi, de sub domnia cnutului, de ovreii cari au mai rămas din generositatea cazacilor şi de celelalte sărmane neamuri obidite, din marea împărăţie dela Nord. La Tsarskoje-Selo, au crescut îngrijorările din cauza insucceselor armatelor ruse, cari nu prea au chef de luptă, dupăce în urma atâtor răsboaie sângeroase, puţin s'a schimbat în viaţa lor insuportabilă. Au crescut îngrijorările la curte şi trebuia deci să se facă oarecari făgăduinţi celor ce de 12 luni sângeră într'una *pentru o cauză, care nu e a lor.* Şi ţarul Nicolae Romanov le întinde acum mâna — prin Dumă — mujicilor şi celorlalte neamuri din imperiul său, le întinde mâna sa albă, mâna imperială, care prin un singur gest ar putea frânge lanţul, care ţine în robie un popor nobil şi viteaz şi atâtea alte neamuri, cari sângeră azi pentru Rusia. Nicolae Romanov întinde mâna sa înmănuşată, armatelor sale, pe trupurile cărora alăturea de rănile ce le primesc necontenit de un an încoace, se văd încă urmele cnutului căzăcesc. Poporul uriaş al Rusiei, dela care guvernul ia în fiecare an două miliarde de ruble, a primit acum prin Dumă, o seamă de frumoase făgăduinţe, dela împăratul lui. Le promite Nicolae Romanov lucruri frumoase: în loc de temniţe le va zidi şcoli, în loc de cazaci, le va da dascăli cu carte şi cinstiţi şi pământ le va da el, fabrici uriaşe va clădi, pentru binele lor, pentru binele Rusiei întregi. Toate ce au trecut să fie uitate. Mâne va începe o viaţă nouă. Aşa promite ţarul tuturor Ruşilor popoarelor sale, în aceste timpuri grele pentru imperiul său. Mai întâi de toate însă — cere ţarul — toţi să fie una, în uriaşa sforţare pentru biruinţa Rusiei, fiecare să se facă, mai întâi de toate, vrednic de viitorul paradis rusesc.

Oricum s'or schimba sorţii pe teatrele de răsboiu un lucru e însă sigur: Rusia se aprode o radicală regenerare.

Răsboiul acesta grozav, cura asta teribilă de foc şi de sânge, prin care trece omenirea, va face schimbări uimitoare în statele cari vreau să trăiască. Multe forme de stăpânire s'or schimba, destrăma-se-vor multe socoteli artificiale.

Stăm totuş o clipă şi nedumeriţi ne întrebăm: Să fi muiat oare acest răsboiu întru atâta inima lui Nicolae al II-lea şi a sfetnicilor săi, încât să fie posibilă o bruscă, o fericită întorsătură în felul lor de stăpânire?... Să fi pătruns oare suflul vremilor noui prin zidurile groase dela Tsarskoje-Selo?...

Glasul atâtor mari apostoli ai Rusiei, să fi induplecat oare pe cei din fruntea împărăţiei, la o nouă viaţă?... Să-l fi menit oare D-zeu pe Nicolae al II-lea, ca într'o bună zi să fie cel mai mare, cel mai nobil urmaş al boerului Romanov? Toate acestea să fie oare posibile, ori sunt numai visuri, visate de atâţi vizionari fii ai imperiului ţarist, ce mânâncă pânea amară a exilului, ori putrezesc în temniţele grozave ale Siberiei?

Va trece vreme la mijloc şi sângele va înceta să mai curgă. Ţările ce au sângerat atâta, vor începe o altă viaţă.

Invinsă ori învingătoare, — ca şi alte ţări — Rusia de azi *va trebui* să se schimbe. După acest răsboiu fără pereche, curentul de regenerare va învinge şi în imperiul ţarului.

Teodor V. Păcăţian:

Cartea de aur.

De **Vasile Goldiş.**

In zilele din urmă a ieşit de sub tipar şi s'a distribuit abonaţilor volumul VIII din „Cartea de aur" a dlui *Teodor V. Păcăţianu.*

Opt volume, de câte 700—800 pagini, chiar numai munca fizică a autorului merită consideraţia cea mai intenză a publicului românesc. De zeci de ani intelectualii români, îndeosebi ceice se deprind cu studiarea luptelor politice din trecut ale neamului românesc din Ungaria şi Transilvania, simţeau adânc lipsa unei colecţii a documentelor acestor lupte. *Gheorghe Bariţiu* a încercat să scrie istoria Ardealului din punct de vedere românesc, dar ni-a dat numai frânturi reduse, „părţi alese", cum le zice dânsul, foarte preţioase, dar tot atunci prea insuficiente pentru cunoaşterea trecutului nostru politic. Mai avem şi alte publicaţiuni preţioase, în cari se află material bogat pentru istoria noastră politică, între ele socotesc cea mai de valoare „Chestiunea Română în Transilvania şi Ungaria" de Eugen Brote (1895), dar' până azi nu am avut o colecţie *completă,* unde să fie adunat *întreg* materialul, de care neapărat are lipsă celce voieşte să cunoască *trecutul politic,* mai vârtos luptele politice ale poporului românesc din Ungaria şi Transilvania. Lucrarea aceasta şi-a propus a o săvârşi d. Teodor V. Păcăţian.

Colecţia dlui Păcăţian începe cu situaţiunea bisericei române sub principii calvini şi cea dintâi mişcare pentru apărarea bisericei strămoşeşti, amintită în opul dlui Păcăţian, este aceea a mitropolitului *Ilie Oreste* din Alba-Iulia. Cu lupta şi căderea mitropolitului Oreste, prin mijlocul veacului 17, se începe „Cartea de aur" şi se termină (în volumul al VIII-lea) cu înfrângerea partidului naţional român la alegerile parlamentare din 1910. Lupte şi înfrângeri, — acesta este conţinutul trist al „Cărţii de aur". Ce adânc trebuie să fi fost simţite cuvintele autorului, cu cari termină prefaţa volumului VIII: — „iar greşelile ori scăderile mai mari le vor îndrepta cei ce vor veni să complecteze şi să continue lucrarea aceasta, urmaşii, cărora le doresc să fie mai norocoşi decât mine şi să poată scrie şi despre *izbânzi,* nu numai despre *lupte* şi *jertfe".*

Care a fost scopul neobositului muncitor Teodor V. Păcăţian? Ni-o spune el însuş în prefaţa primului volum, „pentrucă numai însufleţindu-ne, cei de azi şi cei de mâne, de frumoasele lupte naţionale din trecut, văzând greutăţile ce erau atunci de învins şi cunoscând jertfele aduse din partea părinţilor noştri, pentruca să ne asigure o viaţă mai bună şi mai puţin sbuciumată, de cum a fost a lor, ni se poate deştepta şi imprima în inimă *datorinţa* de a merge şi noi pe aceeaş cale, păstrând şi apărând cu sfinţenie aceea ce ne-a rămas dela ei şi ce datori suntem să lăsăm şi noi urmaşilor noştri, în întregime şi neatacată: **onoarea naţională".**

Onoarea naţională! Bietul Păcăţian a pătit ca marele său înaintaş Şincai,

Nu este locul aci să stăruim asupra dureros-ului fapt,

ci am voit numai să împrospătăm în memoria cetitorilor vrednicia autorului, care s'a făcut părtaş de *onoarea naţională* suferind cu demnitate

D. Păcăţian spune despre opul său, că este

Pacea, cultura şi libertatea vor găsi deschise graniţele Rusiei de mâne. Puternicul suflu al vremurilor noui, va pătrunde înviorător prin zidurile groase dela Tsarskoje-Selo şi ţarul Nicolae se va putea plimba atunci liniştit, fără escortă căzăcească prin uriaşa moştenire a Romanovilor.

Desideratele României.

Districtul Negotinului, România şi Bulgaria.

In numărul său dela 14 Iulie, marele ziar *„Deutsche Tageszeitung"* scrie următoarele:

„Kölnische Zeitung" primeşte din *Sofia* ştirea, că *România menţine pretenţiile sale la posesiunea districtului Negotin,* în colţul de nord al Serbiei şi că *această cerere este inadmisibilă pentru Bulgaria, căci atunci ambele maluri ale Dunării ar fi româneşti, şi legătura între Ungaria şi Bulgaria ar fi la dispoziţia României.*

Această pretenţie a României, formulată pentru prima oară în mod public, este destul de interesantă. Aşa numitul district al Negotinului este vârful de nord-est al Serbiei, format de Dunăre înainte şi după Porţile de fier. Acest vârf e mărginit de Ungaria sau mai bine zis de Dunăre, la est de România, la sud Bulgaria — pe când regiunea sârbă umple cotitura formată de Dunăre, şi mai jos de Negotin, cedează locul vârfului de nord al Bulgariei. Insemnătatea districtului Negotin, adecă a acelei părţi din Serbia, care separă Bulgaria de Ungaria, este aşadar despărţirea acestor două ţări. Acum Serbia este ostilă, deci legătura dintre Ungaria şi Bulgaria este întreruptă. Ea ar putea avea loc numai prin ocolirea spre est a regiunei sârbe pe malul stâng, adecă prin teritorul românesc. Această legătură a fost închisă acum de către România. Pentru Bulgaria este, bine înţeles, de cel mai mare interes, să se afle în contact liber cu Austro-Ungaria, prin urmare cu Europa-centrală, fără ca acest lucru să depindă de graţia unei alte puteri. Este deci foarte de înţeles, dacă o astfel de pretenţie a României asupra acelui colţ din Serbia, întâlneşte în Bulgaria cea mai puternică *rezistenţă.* Dacă România ar stăpâni acolo, atunci nu numai că ambele maluri ale Dunării ar fi în mânile sale, ci Bulgaria s'ar găsi tot aşa de izolată de Europa-centrală ca şi până acum, ba chiar şi mai rău. *O cale liberă la nord şi o graniţă directă cu Austro-Ungaria, sunt oarecum un drept geografic natural al Bulgariei.* Puterile centrale au de asemenea un interes puternic, ca Bulgaria să ajungă la acest drept al său. Prin aceasta interesele României nu ar fi câtuşi de puţin păgubite, dimpotrivă, ar trebui să se bucure că va fi separată de Serbia vecinic neliniştită.

„Kölnische Zeitung" observă foarte just, că este un semn caracteristic, că pretenţiile României pe socoteala Serbiei sunt în directă contrazicere cu toate propunerile şi tendinţele împătritei-înţelegeri. Noi de altfel avem ca şi înainte o părere *sceptică* în ceeace priveşte atitudinea României, de altfel nici ştirea din Köln nu spune în care cercuri din România s'au formulat pretenţiile asupra ţinutului sârb. Deocamdată se poate vorbi numai de un simptom, deoarece există în România voci, cari formulează programe politice cari contrazic pe acelea ale împătritei-înţelegeri. Acel mic colţ sârb înconjurat de Dunăre, mărginit de Ungaria, România şi Bulgaria este de mare interes atât politic, cât şi geografic şi se pare, ca şi când în viitor acest interes va trebui să devină şi mai mare şi mai general".

Ruşii hotărâţi a evacua Varşovia.

— Cum motivează Ruşii retragerea armatei lor. —

Trecând în revistă anul de răsboiu încheiat şi comentând evenimentele apropiate, *„Russki Invalid"* socoteşte că înainte de răsboiu Rusia se aştepta ca Austro-Ungaria şi Germania, cu mobilizările lor repezi şi cu bogatele lor resurse tehnice, să sară înainte de toate asupra Rusiei. Spre a paraliza acest plan inamic, s'a decis în 1910 că teatrul de răsboiu rus care înaintează în teritorul german şi fortăreţele lui mai la vest de *Brest,* nu vor fi aprovizionate şi deci puse în stare de răsboiu. Pentru concentrarea rusă s'a ales regiunea dela est, mai ales Niemenul mediu, la nord; în urmă fortăreţele *Kovno,* mai departe *Bielostok* fortificat în această intenţiune şi mai departe cursul *Bugului* spre graniţa de sud. Această linie a fost considerată ca o mare linie contra armatei germane în cazul în care această din urmă, puternic organizată prin bogate mijloace tehnice, s'ar arunca asupra Rusiei. Aceasta este aproximativ situaţiunea actuală şi ne este evident primejdios de a ne agăţa de ea, atribuind o importanţă excesivă Vistulei şi Narevului cu oraşele şi fortăreţele lor. Este mai avantajos de a ne folosi de preţioasa profunzime a teatrului nostru de răsboiu şi de a atrage forţele germane departe de baza lor şi de a le sili să se epuizeze sub toate raporturile; pentru a ajunge acest scop trebuie sacrificat teatrul înaintat al răsboiului.

Marşuri, lupte, privaţiuni, vor trebui să extenueze pe inamic şi deja e a treia lună de când armata rusă execută acest plan. Deja învederat forţa morală a armatei germane scade în ce priveşte înaintarea, iar prisonierii confirmând că această slăbire este şi fizică. Răsboiul se va decide prin luptă şi armă, independent de locul unde lupta se va da. Or, retragerea noastră ne promite această victorie, căci forţele noastre nu încep decât a se desfăşora; abundenţa de muniţii de răsboiu ne aşteaptă în viitor, graţie industriei naţionale mobilizate şi comandelor în străinătate, pe când actualmente inamicul este în condiţiuni favorabile sub acest raport.

O privire retrospectivă ne arată că la începutul răsboiului când Germanii au repezit massa lor asupra Francezilor, această săritură a atras un rezultat fericit pentru noi pe teatrul înaintat, mai ales debacla din Galiţia. Acum pagina cărţii s'a întors pe foaia ceealaltă. E cu neputinţă a se pironi libertatea mişcării armatei ruse în cutare regiune ori graniţă; e cu neputinţă a supune la asediu nişte fortăreţe puţin sigure şi a le prevedea cu garnizoane, precum au făcut Austro-Ungarii la Przemysl. Din această cauză cercetând pe o hartă frontul rusesc, vedem pentru forţele vii ruse nevoia de a manevra pe linia fundamentală de desfăşurare care este mai proprie pentru aceasta. Acesta va fi sfârşitul cel mai avantajos al sforţărilor noastre mai ales dela perioada lui Aprilie.

In acest moment avem în contra noastră mai toată cavaleria germană; aproape întreaga armată austro-ungară plus jumătatea tuturor forţelor germane, mai ales 70 de divizii de artilerie numeroase în piese şi calibre.

Armata rusă rezistă eroic, susţinând nu numai un foc infernal, dar cauzând inamicului nenumărate pierderi şi extenuându-l cu toată perfecţiunea lui tehnică.

Va trebui să ne apropiem şi de muniţiunile cari merg spre armata noastră, să îndreptăm succesiv frontul nostru şi să atragem pe inamic, chiar cu preţul evacuării Varşoviei pe linia *Vistula-Ivangorod-Novogeorgievsk.* Această retragere va asigura Rusiei ofensiva de astădată definitivă şi irezistibilă.

Intrând în anul al doilea de răsboiu, Rusia are planuri mai precise pentru sfârşitul campaniei, păstrând ferma rezoluţiune de a duce lupta la bun sfârşit. **(Mg.)**

„o istorie fidelă şi conştienţioasă a mişcărilor noastre politice-naţionale din trecut, o publicare de documente autentice referitoare la aceste mişcări". „Eu" — spune mai departe autorul — „am adunat numai materialul, bun şi rău, pe seama aceluia, care-l va prelucra la timpul său pentru a compune aceea ce ne lipseşte, istoria *critică* a luptelor noastre politice-naţionale".

Volumul prim al Cărţii de aur în anul 1903 a fost prezentat Academiei Române la concurs pentru premiul Năsturel-Herescu. Cartea a fost împărţită spre cenzurare distinsului profesor dela universitatea din Iaşi d. A. D. Xenopol. Din frumosul raport, ce acest eminent istorician a făcut comisiei premiilor asupra opului dlui Păcăţian reproducem următoarele:

„Valoarea acestei culegeri este netăgăduită, deoarece ea pune la îndemână fiecăruia cele mai de seamă acte, cărora a dat naştere înverşunata luptă pentru drepturi şi dreptate, purtată de naţiunea română

şi care a devenit mai ascuţită, cu cât timpurile au înaintat, spre dauna tot mai mare a ambelor popoare, Românii şi Maghiarii, pe cari situaţiunea lor critică de insulă pierdută în un ocean *germano-slav* ar trebui dimpotrivă să-i îndemne la solidarizare şi la unire întru apărarea existenţei lor ameninţate. Se înţelege, că o atare unire nu s'ar putea îndruma, decât pe calea părăsirei din partea Maghiarilor a politicei lor

urmată până acum

şi

cartea dlui Păcăţianu, reamintind toate amănuntele acestor lupte, este menită a încorda şi mai mult împotrivirea Românilor

dar această încordare e necesară, căci Românii nu pot renunţa la naţionalitatea lor fără a se sinucide,

....Cartea domnului Păcăţianu are deci o valoare mult mai mare decât simpla culegere de documente. *Ea este un steag de luptă pentru fraţii noştri ameninţaţi".*

Comisia premiilor a acceptat propunerea ilustrului profesor de istorie A. D. Xenopol şi cu 5 voturi contra 3 a decis recomandarea cărţii spre a primi premiul Năsturel, dar în şedinţa plenară a Academiei a obţinut o altă carte majoritatea reglementară de două treimi şi astfel premiul i s'a dat aceleia.

Rândurile de faţă nu au pretenţia să constitue o recenziune ştiinţifică asupra opului din chestie. Va fi având lucrarea dlui T. V. Păcăţianu multe defecte. Unele dintre acestea au fost relevate şi în raportul dlui A. D. Xenopol către Academia Română. Adunarea documentelor nu s'a făcut poate cu scrupulozitatea ce fără îndoială i se impune savantului şi autorul par'că nici nu s'a gândit să cearnă prin sita criticei metodice grăunţele adunate în hambarul său, ordonându-le şi specificându-le sistematiceşte. Şi cu toate că laboriosul autor intenţionase o simplă colecţie a tuturor documentelor istorice referitoare la trecutul nostru politic, întru cât adecă dânsul a ajuns să aibă ştire de acelea documente, totuşi el nu se mărgineşte la reproducerea materialului obiectiv, ci crede de folos a *creia* şi o legătură organică oarecare între acel material şi astfel ajunge să dea el însuşi adeseori *unele aprecieri* ale situaţiunilor marcate prin diferitele acte şi documente reproduse. Acestea aprecieri *proprii* ale autorului vor fi nu odată greşite şi poate era mult mai potrivit să fi lipsit.

Recenzenţii riguroşi deci îi vor afla multe scăderi Cărţii de aur. Nu putea însă nimeni să tăgăduiască marea valoare a acestei lucrări mai vârtos pentru orientarea intelectualilor români asupra trecutului nostru politic. Şi scopul de căpetenie a acestor rânduri este tocmai să revoace din nou atenţia publicului românesc asupra monumentalei lucrări a dlui Păcăţianu, îndemnând atât pe singuratici, cât şi toate instituţiunile noastre să-şi procure dela autor „Cartea de aur".

„Amabilitățile din pressă străină."

Răspuns atacurilor pressei străine.

Sub titlul de mai sus confratele „Românul" *(ziar guvernamental) din București ocupându-se de atacurile recente ale pressei străine contra României răspunde următoarele:*

„Suntem doar o țară cu interese ale sale cari nu pot fi identice cu interesele nimănui de peste hotar; de vreme ce voim să trăim, producem mereu conflicte între dorințele ori necesitățile altora și între condițiunile propriei noastre existențe. De aceea ar fi o mare naivitate să ne gândim numai la a stârni entuziasm dincolo de hotar prin acțiunea noastră politico-militară. De am stârni în mod constant un asemenea entuziasm, ar fi fără îndoială semn că suntem o națiune de eroi generoși, dar ar fi și dovadă că ne-am gândit mai presus de toate la nevoile altora și nu ale noastre. Dacă vom obține în mijlocul românimei aplauze entuziaste, să fim foarte mulțumiți când vom avea aplauze moderate de peste hotar.

Nu suntem și nu trebuie să fim izolați în marea luptă decisivă pentru organizațiunea politică viitoare a Europei și dependențelor sale, dar nu suntem nici identici cu nimeni de peste hotar, câtă vreme mai vrem să fim noi înșine.

Nu e de mirare deci dacă, între oamenii fără răspundere, de peste hotar să găsesc unii, fie d. G. Clemenceau, dela Paris, fie d. Hahn de cealaltă parte a Rinului, cărora să nu le placă atitudinea României și care s'o execute cu oarecare desinvoltură, cu oarecare energie de stil caracteristică combatanților dăruiți de Creator cu un mare temperament. Opiniile lor în detaliu nici nu pot fi discutate, fiindcă, pentru noi, însuș punctul lor de vedere este greșit. Sunt luptători dintr'o partidă și privesc interesele partidei lor. Nici nu caută să facă prea multă psichologie, ca să-și explice atitudinea noastră din punctul nostru de vedere și de aceea nici argumentele, nici afirmațiile lor nu pot avea valoare decât pentru oamenii din țara lor."

Iar confratele „L'Independance Roumaine", *oficiosul francez al guvernului român răspunde următoarele:*

„Anume ziare din străinătate cred că ar avea dreptul să atace România pentru politica ei externă. In „L'Homme Enchainée" **de ex. d.** Clémenceau **ne învinovățește că nu ne-am aruncat la prima solicitare în vâltoare și crede că dăm o prea excesivă grijă intereselor noastre proprii. Atitudinea dlui Clémenceau e pe cât de regretabilă, pe atât de nedreaptă, intemeindu-și critica pe o bază greșită. Ea pare ironică și ne învinovățește** dar cei puțin nu amenință. Nu tot așa se poate spune aceasta despre unele ziare germane, cari vorbesc cu noi pe un ton cu totul altul.

Dar criticele și amenințările nu ne vor putea împiedeca să mergem înainte, având încredere în viitorul rassei noastre, care a trecut prin suferințele atâtor veacuri. Avem încredere, că România nu va pieri".

„Am ajuns la sfârșitul volumului acestuia" — zice d. Păcățianu în cuvintele de încheiere — „și totodată la sfârșitul publicațiunei mele. Inchei aici lucrarea aceasta, care *m-a costat o muncă migăloasă de șasesprezece ani și a reclamat cheltuieli neacoperite de aproape opt mii de coroane,* jertfite din sărăcia unui om, care trăiește din munca grea și istovitoare de puteri a gazetăriei".

Gândiți-vă și vă închinați. Prin cinste, prin muncă, prin jertfă se înalță neamurile. Teodor V. Păcățianu a dat pildă strălucitoare de muncă și jertfă. A obosit șasesprezece ani de zile, ca să ofere generațiilor viitoare materialul trebuitor pentru orientarea lor politică, a jertfit din sărăcia lui opt mii de coroane pentru scopul acesta prea românesc și pe deasupra a mai stat șase luni în temniță, pentrucă a reprodus în migălosul său op cuvintele înflăcărătoare ale celor mai credincioși înaintași ai noștri. Și toate acestea d. Păcățianu le-a făcut fără sgomotul reclamei glorificătoare, ci retras în umbra modestiei atât de puțin lucrative.

Domnule Păcățian, primește adâncul meu respect și toată dragostea mea românească.

Din Duma rusească.

— Expozeul dlui Sassonow. —

In ședința dela 2 August a Dumei d. Sassonow, ministrul afacerilor externe a Rusiei, a făcut un lung expozeu al situației. Din cauza timpului limitat de care dispune d. Sassonow a spus că nu se va ocupa în expozeu din nou cu acei factori cari au provocat marea ciocnire actuală între popoare, dat fiind că **nici Rusia, nici aliații săi nu sunt responsabili de calamitățile fără număr cari au întovărășit războiul.** *Va vorbi deci direct la situație.*

Fidelitatea Italiei.

Dela ultimul meu expozeu, a început d. Sassonow, sunt de remarcat puține schimbări în relațiile internaționale. *Rusia, acum ca și mai înainte este în strânsă alianță cu eroicii aliați,* colaborarea forțelor lor se face în cel mai potrivit chip pentru a se ajunge ținta comună finală (aplauze). Familia aliaților și prietenilor s'a înmulțit cu un nou membru, Italia, care demult urmărește să-și elibereze pe consângenii de sub jugul străin (ovații prelungite în întreagă Duma). Numele Trientului și Triestului a fost un avertisment războinic pentru descendenții acelora cari au luptat pentru renașterea Italiei. Timp de 5 luni guvernul Salandra a pregătit înțelepțește intrarea în acțiune și când a bătut ceasul s'a alipit Rusiei, Franței și Angliei pentru a realiza idealurile poporului italienesc (aplauze).

Avertisment către statele neutre.

Dacă și alte state ar fi urmat pilda Italiei repede s'ar fi încheiat războiul și s'ar fi putut relua munca pacinică. N'a trecut ora hotărârei supreme. Se poate spera că *acele state neutre cari nu-și pot deslega pe alte căi problemele lor naționale nu vor lăsa să treacă prilejul.* In Svedia s'a discutat mult acest lucru, dar părerile sunt împărțite, pline de contraste.

Prietenie cu America.

Nu e necesar să stăruiesc deosebit asupra raportului deosebit de bun de vecinătate pe care-l păstrăm cu Svedia și amintesc cu satisfacție corectitatea cu care guvernul svedez păstrează neutralitatea favorizând interesele noastre naționale. Tratativele anglo-germane dela Stockholm în interes comercial, cari au avut de țintă o înțelegere între ambele părți, dorim să se încheie favorabil. Enormul material de război pe care Germania îl întrebuințează pentru otrăvirea soldaților noștri a trebuit să aibă drept consecință un sincer resenz în țările neutrale. Resenz a trezit și pe ocean. Poporația Statelor-Unite, pătrunsă de sentimente urbane, n'a putut face altceva decât ca să protesteze împotriva astorfel de evenimente ca scufundarea Lusitaniei care a costat viețile atâtor americani.

Asediul Dardanelelor.

Trupele aliate cari luptă pe peninsula Gallipoli prin vitejia lor storc admirația noastră (aplause). Cu grele pierderi, înfruntând toate obstacolele pe cari Germanii le-au exploatat atât de isteț — trupele noastre se apropie de clipa realizării tratatului nostru cu aliații. Turcii cari prevăd catastrofa se poartă cu cruzime de necrezut față de popoarele creștine ce se mai află sub stăpânirea lor. Indeosebi situația femeilor și copiilor greci ne stoarce mila.

Atitudinea României.

Nu mă îndoiesc că guvernele încă neutrale ale unor țări, în conformitate cu voința popoarelor lor, vor găsi calea pe care li-o indică interesele de viață și întreg trecutul lor. Cu acest prilej nu pot trece cu vederea presiunea pe care agenții germani și austro-ungari o exercitează asupra României. Guvernul român însă se împotrivește dârz oricărei încercări de determinare. Noi și pe mai departe vom susține raportul nostru de prietenie cu ea, pentru a cărui păstrare se depun năzuinți din ambele părți.

Serbia și Muntenegru.

Tin de prisos să stăruiesc asupra campaniei Serbiei împotriva dușmanilor noștri. După acele minuni de vitejie pe cari armata sârbească le săvârșește cu puteri proaspete, Serbia, răzimându-se pe ajutorul Franței și Angliei, e aplicată să cadă de acord cu aliații. Sunt convins că poporul sârbesc, conștiu de datoria sa patriotică, să aducă noui jertfe pe cari le reclamă evenimentele actuale extraordinare și cari deopotrivă privesc pe toți aliații. Cucerirea orașului Scutari de către Muntenegru s'a părut o necesitate,anunță guvernul din Cetinje, pentruca să se pună capăt hoțiilor săvârșite de bandele albaneze cari zădărniciau alimentarea normală a Muntenegrului.

Politica rusească în Asia.

Ați observat desigur că pressa japoneză vorbește despre un acord strâns politic rusesc-japonez. Ideia a preocupat și pressa noastră. Ambele țări se luptă de fapt împotriva aceluiaș dușman. Serviciile admirabile pe cari le-a făcut Japonia nouă și aliaților nu pot rămânea fără influință asupra guvernelor întreitei înțelegeri.

Urmărim o politică de raporturi cât mai strânse între noi pe deoparte și Japonia și China pe de alta. Credem că vom ajunge la o unire definitivă cu guvernul chinez în chestia Mongoliei.

Guvernul nu se gândește la pace.

In sfârșit, trebuie să amintesc că dacă nu e proporțional rezultatul străduințelor de un an, nu-i permis să uităm că *garanția învingerii ni-o dau tăria și vigurozitatea noastră.* O spun cu siguranță că guvernul de acord cu opinia publică *nu se gândește să încheie pace până ce dușmanul nu va fi sdrobit.* Aceeaș neclintită tărie călăuzește și pe credincioșii noștri aliați.

Acum sunt probleme ridicate la suprafață, cari în Iulie 1914 păreau niște visuri îndepărtate. Probleme atât de luminoase, e de prisos să le mai amintesc, cari angajează toate forțele noastre, *pentrucă întreaga Rusie e datoare să le realizeze* în acest război pe care am fost constrânși să-l facem. Să ținem tare la lozinca: *lupta cu dușmanul s'o purtăm mai departe până la victorie.* Până atunci să păstrăm credința tare în triumful final al cauzei noastre drepte.

Războiul.

Telegrame oficiale.

Biroul telegrafic ungar ne trimite spre publicare următoarele telegrame oficiale:

Budapesta, 4 August. — Se comunică dela cartierul general:

Pe frontul rusesc: Rușii ce se retrag pas de pas, între Vistula și Bug, au opus în diferite puncte, după obișnuința lor, iarăș rezistență. La nord de Dubienka și Cholm, pe Swinka și pe linia Lecna-Nowo-Alexandria s'au desfășurat lupte grele. Dușmanul a început în unele puncte ale frontului să dea contraatacuri, pentru ca să ne împiedece avansarea în urma lui, dar nu s'a putut ținea și l'am respins, iar pe la miezul nopții a continuat să se retragă în direcția spre nord. Partea apuseană a Ivangorodului, ce se află pe țărmul de stânga al Vistulei e în mânile noastre. Forțele germane, cari se găsesc pe țărmul de ost al Vistulei, în față cu gura Radomkei, iarăș au progresat. Trupele noastre dintre Wladimir-Wolyskij și Sokal au împrăștiat un regiment de cazaci. La sud-est de Wladimir-Wolynskij se văd mari incendii. In Galiția orientală nimic nou.

Pe frontul italian: In circumscripția Goriziei am respins la marginea platoului, în noaptea spre 3 August, iarăș mai multe atacuri izolate ale Italienilor. Așa la sud de Sdraussina și la ost de Polazzo, unde infanteria dușmanului a dat atac cu baioneta în două rânduri, dar l-am respins de amândouăori pricinuindu-i perderi grele. In 3 August, după ameazi după o preparare cu artileria, Italienii au încercat prin ploaie și ceață să înainteze iarăș împotriva pozițiunilor noastre de pe Monte dei sei Bussi. Am respins și acest atac. In regiunea de graniță din Carintia și Tirol, s'a desfășurat în unele sectore o vie activitate din partea artileriei. Infanteria italiană aruncată în luptă împotriva conului de munte, ajungând în focul artileriei proprii s'a retras pe coasta de ost a înălțimei. Atacul compăniilor dușmane împotriva podului dela graniță, la sud de Schluderbach, precum și atacul italian mai puternic întreprins împotriva Col di Lana (Buchenstein), le-am respins.

*

Berlin, 4 August. — Se comunică dela marele cartier principal:

Pe frontul occidental: Nici un eveniment mai nou.

Pe frontul oriental: Trupele noastre cari îl urmăresc pe dușmanul ce se retrage, au ajuns ieri în regiunea Kupiski la ost de Ponievieț. La nord de Lomza i-am împins pe Ruși în poziția de apărare avansată a cetății. Regimentele din Prusia orientală și occidentală au ocupat, după înfrângerea unei rezistențe foarte violentă trecătoarele peste Narew, apărate cu fortificații de câmp. Am capturat mai multe mii Ruși, 16 mitraliere. Am început și aci urmărirea. In fața Varșoviei i-am alungat pe Ruși din pozițiunea dela Blonie până la brâul extern al forturilor. Armata prințului bavarez, Leopold atacă cetatea.

Pe frontul sudoriental: Unitățile germane din armata colonel-generalului Woyrsch, cari au înaintat peste Vistula, continuă atacul. Trupele austro-ungare din aceasta armată au pus mâna pe întreagă partea apuseană a cetății Ivangorod, până la Vistula. Duș-

manul din fața armatei mareșalului Mackensen a încercat și ieri ca să oprească urmărirea. I-am bătut din nou la Letna, la nordost dela Cholm și la apus de Bug. Dușmanul respins începând de azi dimineață, se retrage între Bug și Vistula în direcția spre nord. Dușmanul se retrage și la Ustilugna lângă Bug și la sud de aceasta localitate.

(*Notă.* Kupișky se află cam la 40 chilometri spre ost dela Poniewież.)

Trupe japoneze în Europa(?)

München. — *„Münchener Neueste Nachrichten"* află din *Copenhaga:* Ziarele parisiene sunt informate, că Japonia a luat măsuri pentru trimiterea unui corp de armată de un jumătate milion oameni în Europa.

Semnarea acordului turco-bulgar.

Roma. — *Ziarul „Times" primește știrea că s'ar fi semnat la Sofia compromisul între Bulgaria și Turcia, prin care aceasta cedează linia ferată Mustafa-Dedeagaci, inclusiv districtul Dimotica, întinzând astfel granița Bulgariei până aproape de Adrianopol.*

Legațiunea Bulgariei din Londra declară însă că nu știe nimic despre semnarea acestui compromis. Este adevărat însă — a afirmat legațiunea — că cesiunea aceasta nu ar putea schimba întru nimic politica guvernului din Sofia.

Bande bulgare pe linia ferată Niș-Salonic.

Atena. — Se anunță din Salonic că numeroase bande bulgare s'au ivit în apropierea liniei ferate Niș-Salonic.

S'a descoperit urmele unui complot de distrugerea liniei ferate care leagă Salonic cu Serbia spre a împiedeca nouile transporturi de muniții pentru Serbia.

Bulgaria își întărește granița dinspre Grecia.

Salonic. — *Se telegrafiază din Londra că, după știri autentice, Bulgaria își întărește în grabă frontierele sale dinspre Grecia, temându-se ca nu cumva guvernele împătritei înțelegeri să puie în execuție proiectele lor de a trece prin Grecia și Bulgaria trupe anglo-franceze pentru a le duce împotriva Turciei.*

† Lucian Șepețianu,

preot, protopresbiter on.

S'a stins o marcantă persoană a trecutului nostru cultural. Din generația fruntașilor noștri, cari cu un sfert de veac înainte au lucrat cu atâta zel pentru ridicarea și înaintarea neamului pe toate terenele. *Părintele Șepețianu* și-a asigurat un merit nepieritor prin faptul, că a înființat primul cor artistic de țărani, la Românii dincoace și dincolo de Carpați.

Serbările culturale din anii 80—90 ținute la Sibiiu—Arad—Timișoara, Turnu-Severin etc. cu concursul corului de țărani din Chisetău, au fost tot atâtea momente atenuante de mândrie și manifestare etnică.

Regretatul *Iosif Vulcan* cuprins de farmecul unei tradiționale petreceri țărănești a eternizat în „Ruga dela Chiseteu", un frumos tablou idilic prins din mediul veseliei frumoaselor bănățene, unde singur mai poți găsi azi o palpitare de viață curat românească, ferită de vitregia vremurilor noastre. Institutul de credit „Chiseteiana" întemeiat tot de părintele Șepețianu, a promovat fără îndoială mult bunăstarea materială a poporului.

Dormi în pace adevărat muncitor și păstor al neamului tău!

*

Din prilejul morții preotului Șepețianu, întristata familie a lansat următorul anunț funebral:

Intristați subscrișii, aducem la cunoștință, că iubitul soț, tată, socru *Lucian Șepețianu*, preot gr. or. rom., protopresbiter onor., după un morb îndelungat a decedat în 30 Iulie a. c., în al 60-lea an al etății și 36-lea an al fericitei sale căsătorii. Așezarea osemintelor spre vecinicul repaos va avea loc în 1 August, la ora 1 d. a., în cimitirul din Chisetău. In veci amintirea lui! *Chisetău,* în 31 Iulie n. 1915. Irina Șepețianu, soție. Ioan, Silvia, Viorica și Sever, fii și fiice. Gheorghe Coșariu, socru. Livia Dr. Șepețianu, Sofia Șepețianu, Dr. Horia N. Comșia, Ov. Dante Gherman, nurori și gineri.

Din acelaș prilej a lansat următorul anunț funebral și inst. *„Chiseteiana":*

Institutul de credit și economii „Chiseteiana", anunță cu durere încetarea din viață a întemeietorului și fostului ei director *Lucian Șepețianu,* preot gr. or. rom, protopresbiter onor., întâmplată la 30 Iulie n. a. c., în al 60-lea an etății sale. Fie-i țărâna ușoară și memoria binecuvântată! *Chisetău,* în 31 Iulie n. 1915. — *Direcțiunea.*

INFORMAȚIUNI

Arad, 5 August 1915.

Personale. P. S. d. episcop diecezan **Ioan I. Papp** a plecat la băile din Karlsbad, unde va petrece — după cum suntem informați — vre-o patru săptămâni.

— Petrecând P. S. episcop de Caransebeș — scrie „Drapelul" — vre-o câteva zile la băile Erculane, care e acum mai ales loc de recreație pentru soldații bolnavi și răniți, a luat parte atât Duminecă cât și Luni la serviciul divin în frumoasa capelă gr. or. română din băi, celebrând octogenarul preot din Pecinișca, d. **Popovici** și ținută fiind strana mai ales de soldații cântăreți din diferite regiuni locuite de Români ai monarhiei. In ambele zile a fost tixită biserica de public, dar mai ales soldați. Lunii fiind Sf. Ilie, a făcut P. S. Sa o rugăciune pentru soldații răniți și morți în răsboi, iar la sfârșitul sfinte slujbe a rostit un mișcător cuvânt către soldați, storcând lacrimi din ochii tuturor. Publicul din băi a aclamat și felicitat pe episcopul, care în aceea zi a serbat și ziua patronului său. Marți a cercetat apoi P. S. Sa pe răniții și bolnavii din spitalurile militare ale băilor, mângâindu-i cu cuvinte părintești și împărțindu-le mici cadouri. Au fost zile frumoase, cari vor rămânea adânc tipărite în amintirea celor ce au luat parte.

Ordinul de zi al generalului Boroevici. Comandantul armatei a V-a, generalul de infanterie **Boroevici** a dat din prilejul recunoștinței ce a primit din partea M. Sale monarhului următorul ordin de zi:

Soldați din armata V!

Distingerea aceasta a comandantului vostru e în primul rând a voastră. Ea e adresată credinței voastre, eroismului vostru fără pereche, hotărârei voastre ferme, ca să nu cedați, fără ordin, nici un petec de pământ din pământul patriei. Copiii și nepoții voștri cu mândrie vor povesti că **voi** ați luptat la **Isonzo.**

Soldați din armata a V-a, Comandantul vostru e mândru de voi.

In tabără, 30 Iulie 1915.

Boroievici, m. p.,
general de infanterie.

Doi colaboratori ai ziarului „Matin" căzuți pe câmpul de bătae. Din Lugano se anunță: Doi colaboratori ai ziarului *„Le Matin", Raoul Sainte Marie* și *Louis Moulin* au căzut pe câmpul de bătae.

Dragostea între o bavareză și un prisonier rus. Din München se anunță: Tribunalul din Nürnberg a osândit la șease luni temniță pe o bavareză, care coresponda cu un prisonier rus. In decursul desbaterilor a ieșit la iveală din scrisori, că prisonierul rus avea de gând, s'o ia în căsătorie, după răsboiu, pe bavareză.

Generalul german Voss a murit. Din Berlin se anunță: In spitalul militar din Metz a murit ieri generalul *Voss.* Inainte cu câteva săptămâni a fost rănit grav în lupta din jur de Flirey. L'au dus apoi în Metz, dar îngrijirile medicale nu i-au mai putut ajuta.

Scrisoarea lui Radko Dimitriew. Intr'o scrisoare adresată unui prieten al său din Sofia, Radko Dimitriew scrie că a reluat conducerea armatei sale și va apăra Ivangorodul. „Noi toți, — scrie Dimitriew — dela soldatul de rând până la general, suntem hotărâți sau să-l înfrângem pe grozavul dușman sau să murim".

Ultima oră.

CĂDEREA VARȘOVIEI.

Arad.— **In cursul înainte amiezii s'au răspândit în Arad vești despre căderea Varșoviei. Nesosind nici o confirmare oficială a acestor vești, primăria orașului s'a adresat la amiazi prin telefon biroului de pressă al primului ministru din Budapesta. Dela biroul de pressă a sosit răspuns că ministrul apărării țării, baronul Hazai a primit știre despre căderea Varșoviei, dar comunicat oficial încă nu s'a dat despre ocuparea capitalei polone.**

IMPRESURAREA IVANGORODULUI.

Budapesta. — **Dela cartierul pressei se anunță: Prin spargerea frontului de pe Bug am repurtat un succes de mare importanță: s'a clătinat aripa stângă rusească, care se sprijinea pe Bugul superior și care acum se retrage în o altă linie de apărare. Dinspre apus, regimentele din Ardeal fac să se cutremure temeliile cetății Ivangorod cucerind enormă pradă de răsboi, iar între Vistula și Wieprz armatele arhiducelui Iosif luptând împotriva unor pozițiuni puternice rusești amenință dinspre sudost aceasta cetate, care e o poartă a Varșoviei. Tunurile armatei generalului Woyrsch își varsă focul din Domasev și de pe înălțimile Bodzamece asupra liniei ferate ce leagă Ivangorodul cu Varșovia. Rușii, după spargerea frontului lor la Letna, își părăsesc pozițiunile dintre Bug și Vistula și ei se mai apără numai deasupra Nowo-Alexandriei.**

POȘTA REDACȚIEI.

O cronică.

Lui Dumitru.

Era o javră 'ntre javre
Și trăia după palavre,
Trăia viață copioasă,
Cu ce cădea de pe masă,
Dela bunii ei stăpâni,
Groși la burtă, largi la mâni....

. . . . . .

Pentru cușcă și mâncare
Stă la pândă 'n drumul mare
Și de ani, ca somnambulă,
Somnambulă, caraulă,
In a publicului hulă,
Latră, bre, javră sătulă....

Leonardo Pițiguș.

Redactor responsabil: **Constantin Savu.**

Cine știe?

Fiul meu, **Neff József** înrolat ca soldat în regimentul 2 de honvezi din Giula, la comp. 9, plutonul 4, a aparținut armatei de apărare dela Przemysl. Dela împresurarea fortăreței n'am primit nici o știre dela el.

Cu respect rog pe aceia cari au avut pe cineva care servește în acest regiment și companie și au ajuns în prinsoare rusească, cari au scris deja acasă la ai lor, să binevoiască a-mi comunica adresa alor lor din Rusia pentru ca să aflu despre soarta fiului meu.

NEFF JOZSEF.
(A. 2482) **Zádorlak** (Temes m.)

Tiparul tipografiei „Concordia" societate pe acții în Arad. — Editor responsabil LAURENȚIU LUCA.